

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enarrationes Novae D. Martini Lutheri in Ionam Prophetam

Jonas, Justus

Haganoæ

Et dixit unusquisq[ue] ad collega[m] suu[m], Venite & mittamus sortes, et
sciamus quare hoc malu[m] sit nobis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36521

IN IONAM

cinere & puluere, seipsum sic accusare et damna-
re coram Deo, & si Deus postulet etiam coram ho-
minibus. Quia enim hic Ionas suo peccato homines
alios in nauī, in tantos terrores & tantam calami-
tatem & periculum coniecerat, cogitur rursus fa-
cere iacturam, non modo honoris & gloriæ, dum
palam ipse prece est sui peccati, sed & salutis &
corporis cogitur alios pronuntiare infontes, ferre
sententiam in seipsum, & sic capitalē tandem mis-
sione sortis proiectus è nauī, solus ferre tempestatē.

Luit igitur Ionas mirabili iudicio Dei in corpo-
re, in bonis, in iactura gloriæ, et suaipsum uoce pro-
clamatus peccator, breuiter in omnib. quæ usquam
habet, quia proximos suos in eisdē rebus tam graui-
ter lesit. Ionas igitur illos suos socios inuitos, ad-
duxit in maximū discrimen uitæ & salutis. Ecce
ipsi Ionam sua uoce ferentem sententiam & uolen-
tem, inuiti proijciunt in fluctus. Næ hoc iudiciū Dei
est exactum & mirabile?

Et dixit unusquisq; ad collegā
suū, Venite & mittamus sortes, et
sciamus quare hoc malū sit nobis

Cum nunc hic nemo sponte uult profiteri pec-
catum, & tamē omnes in nauī cogitant aliquē esse
in eo numero, qui insigni aliquo scelere Deum of-
fenderit

fenderit, tam horribilem tempestatē sic repente im-
mittentem. Cum ibi iure pro tribunali aut foro res
discuti non possit, nec ab homine dijudicari, recur-
runt ad Dei sententiam, & missione sortis quærūt
quis reus sit. Ibi haud dubie præ pauore & tremo-
re tantum, non concidit Ionas, ibi proculdubio ad-
missionem sortis exanimis expalluit (nihil est enim
pauidius quàm conterrita mens, quæ etiam sybi-
lum folij cadentis ut tonitru refugit) tot horribi-
les mortes, tot incredibiles acerbitates, & angu-
stias in se complectitur hoc progymnasma Ionæ, et
adhuc ad acerrimum agonem, ad ceti fauces nondū
uentum est. Ecce in tot infinitas misérias cōiicitur,
quando peccatum adhuc calare uolumus & conte-
gere, cum duplici damno postea cōfiteri cogimur
sed ea est natura peccati et peccatoris uelle latere.
Sic omnes sumus affecti, omnes coram hominibus et
mundo uolumus esse iusti, & tamen intus à peccato
non desistimus, ideo ferre cogimur, ut ab alijs tan-
dem in lucem proferatur peccatum nostrum, & co-
ram Deo et hominibus pudefiamus. Nullum uulnus
potest sanari nisi retegatur, ita nullū peccatū remit-
ti potest, nisi ingenua professiōe hoc patefaciamus.

Hic nunc quæritur an illi homines in nauī etiam
peccauerint, mittentes sortem, cum sortes mittere
prohibitum sit, scilicet ne Deum tentemus. Verum

IN IONAM

Ionas hic unā cum cæteris misit eam sortem: ideo si
 hi qui mittunt sortem, in uitio sunt, & Ionas pecca-
 uit. Ad hoc respondeo primum: Sunt quædam ope-
 ra quibus bene & male uti possumus, ut iurare pro-
 hibet Christus Matth. 5. & tamen licet iurare in iu-
 dicijs. Ita irasci & occidere prohibitū est, & tamē
 magistratui qui gladiū gestat licet animaduvertere
 in flagitiosos. Ideo in talibus operibus est respicien-
 dus affectus cordis. Nam is qui ex quadam carnali
 libidine iurat, is peccat: qui autem ex mandato aut
 obedientia Dei, aut aliās ex necessitate urgente, ad
 commodum proximi ea opera facit, is non peccat.
 Eos nunc qui quadam libidine aut prauo affectu
 iurant aut sortem mittūt, hos missos facimus. Nam
 hi qui sic sine fide sunt, semper peccant, etiam si fle-
 xis genibus Psalmos orent, etiam si diu noctuq; iei-
 iunent, aut miracula faciant. Ideo relictū sit cuiuslibet
 conscientia. Nos non possumus hominū intro-
 spicere corda. Cum nunc sortem mittere etiā sit ta-
 le opus, nihil refert quæerere an illi homines in ma-
 ui unā cum Iona peccarint. Nam aliās fuerant incre-
 duli & Ethnici, & aliās omnia ipsorum opera dis-
 splicuerunt Deo, donec postea conuersi sunt, ut se-
 quitur. Deinde ego adhuc non statuo, quod mittere
 sortem sit impium. Impium quidem est, & contra
 præceptum Dei, tentare Deum: at tentare Deum,
 & sortem

& sortem mittere, ualde sunt disiuncta & diuer-
 sissima. Nam & Apostoli sortem miserunt super
 Matthiam. & Salomon dicit, Sortes mittuntur in sa-
 num, & à Domino temperantur. Ibi Salomon non
 damnat missionē sortis, imò confirmat. Quanguam
 aliqui ex scriptoribus contendant hæc exempla nō
 esse imitanda, sed eius sententiæ suæ non afferunt
 firma argumenta. Equidem existimo missionē sor-
 tis, esse opus fidei, quo tamen ex libidine aut prauo
 affectu aliqui abutantur nonnunquam: ut multi abu-
 tuntur iuramento & potestate gladij, sed ibi uitiū
 est non in opere, sed in persona, ut dictum est. Ad-
 hæc non probant scripturis illi, quòd sortem mitte-
 re sit tentare Deum. Nam tentare Deum est, quan-
 do ex humana libidine aut curiositate, non cogente
 ulla necessitate, præscribimus Deo tempus certum,
 modum, personam, locū, ut operetur scilicet, & iux-
 ta nostrum captum, & rationi nostræ humanæ se-
 attemperet. Quemadmodū Israelitæ in deserto ci-
 bum & potum postulabant, tunc dari cum ipsis li-
 buit, non credentes, nec ex animo permittentes se
 Deo. Quemadmodum Iudæi Matth. nono, signum
 de caelo postulabant: at in missione sortis hoc non
 fit, sed ibi duo, aut tres, aut plures paciscuntur &
 conueniunt de aliquo negotio, sorte finiendo (ut ua-
 rie sunt rationes & modi sortiendi) nec eligūt cer-

tam personam, sed permittit Deo sortis euentum.
 Et de hoc tantum conuenit inter eos, ut ille sit electus à Deo, super quem sors ceciderit. Verum etiã sine Deo sortem mitti non inficiamur, ut si gentiles mittant sortem qui non credunt eam à Domino temperari, sed omnia fortunæ tribuunt, ut in tessera et alea fit, & ludis illis qui in fortunæ sita sunt arbitrio. Christianos autem aliud quiddam decet, nempe non fortunæ multum tribuere, sed credere quod sors & fortuna Deo in manu sunt. Hæc omnia gubernanti, Christianos decet certo statuere, quod à Deo datur & eripitur, quicquid sors aut fortuna dat aut eripit. Nam & iuramenta sic præstatur & acceptantur, quod Deus creditur adesse, qui iuramentum audit & uidet, & peierantem indicaturus sit. Verum, quia non præscribitur ei quomodo iudicare debeat, sed res tota permittitur illi, & statum iuramento: non est tentare Deum, iurato parere aut stare. Sic etiam in missione sortis, quia non præscribitur Deo cui dare debeat ea, super quibus sors mittitur, sed permittitur illi sortem gubernanti: nunc mittere sortem non est tentare Deum, sed est per se bonum opus, & si in fide fit, est etiam commendabile, quod fit ad gloriam Dei. Et cui per sortem aliquid adijetur, is fit eius rei Dominus, & qui ei eriperet, is peccaret grauiter contra Deum. Nam quid est sors aliud

aliud quam pactum, ubi de aliqua re uel lucro inter nos cōuenit, ubi commune subimus periculum, quo fors cadat aut feratur, ut scilicet ille habeat uel ca-reat, secundum q̄ par impar, uel alia fors missa ce-derit, nisi quod Christiani hoc addunt, quod cre- dunt à Domino sortem, ut alia omnia temperari et gubernari, quod Ethnici non credunt. At quid si ta- lis mittatur fors, per quam quis adiudicatur morti, aut qua alicuius occultum scelus proditur in lucem, ut hic in Iona fit, & quemadmodum Saul facit cum filio Ionatha, & ut Iosua cum Achan, Iosue. 7. Hic respondeo, etiamsi infideles mittant sortem, qua quis morti adiudicetur, etiam si flagitiose abutatur sorte. Quid nostra refert quid hi faciant, qui cum extra fidem sint, nihil recti faciūt. Sortis missio per se hoc non habet, ut quemq̄; damnet ad mortem. Pij & Christiani etiā in his casibus non mittent sor- tem. Adhęc hi homines in naui non cogitāt hac sor- tis missione, adiudicare morti Ionam, sed querunt tantum causam tam repentinæ & subitæ tempesta- tis, ideo ne iussi quidem à Iona, eum occidere uo- lunt, sed appellere conantur ad littus. Cum autem uident se non posse pertingere ad portum, uident hanc sic plane esse uoluntatem Dei, ut Ionas ipse iusserat, & inuati ac tristes proijciunt Ionam, oran- tes & deprecantes reatum sanguinis &c. Saul au-

I N I O N A M

tem rex peccauit, quod uoluit occidere filium, non enim sic debebat abuti sorte. Cum Iosua autē secus habet, hic enim habuit hoc uerbū Dei et iussū. Quare autem hi homines non pactum facerent, ut ille haberetur reus super quem sors caderet? præsertim cum necessitas urgeat, & periculū imminentis naufragij, quo tot erant perituri, præsertim cum Deus sit iustus & rectus qui sortem non sinit aberrare. Quemadmodum igitur hi extra culpam sunt, qui illum in sortem pronunciant, qui iureiurando suā asserunt innocentiam, etiam si fors san peieret, ita & hoc casu res habet, sed de hoc nunc satis dictum est.

Ego sum Hebræus, & Deum cœli timeo, qui fecit mare et aridā

Hic tandem aperit se coram Deo Ionas, & in genuis agnoscit se peccatorem. Ideo & hic primum incipit uera lucta, ut uere iam in angustijs mortis agonizet Ionas. Sed tamen bonam partem eius agnus decertauit, nam licet nunc fluctus illi iræ diuinæ, dolores mortis & inferni iam inuident, & magno impetu irruant in Ionam, tamen confessus peccatum utcūq; in media etiā mortis angustia, quāuis pressus respirat, & magis audet non desperare salutem. Et quæ sub maximo pondere hætemus, & tota mole, totius creaturæ pressa gemuit, nunc ut cūq; se